

Een toerist op safari door een rommelige kosmos

ÆDE DE JONG

In *Met wat geluk* schetst **Ingmar Heytze** de maar al te bekende taferelen waarmee velen tijdens de coronapandemie moesten leren omgaan. Hij wijst echter ook op de voordelen van zo'n crisis, zonder dat het wrang wordt. De bundel is daardoor een samenspel van de broodnodige duiding, originele beelden, verrassende perspectieven en genadeloze eerlijkheid.

Deze twaalfde dichtbundel van Heytze is een verzameling gedichten uit verschillende bronnen. Een deel werd in opdracht geschreven, sommige gedichten zijn vertalingen en een deel bestaat uit 'origineel werk'. De bundel heeft geen afdelingen en bestaat uit 41 gedichten, waaronder vier 'brieven' en een prozastuk getiteld 'Boe'.

Het aardige is dat Heytze in de aantekeningen een tipje van de sluier licht. Daar valt te lezen dat sommige gedichten op kunstwerken geïnspireerd zijn. Dergelijke kennis verrijkt de lectuur, want nu kunnen we het kunstwerk erbij pakken. Het gedicht 'Paternosters' bevat deze regel: 'Het is goed om je leven toe te vertrouwen aan anderen'. Heytze meldt dat hij de zin uit het boek *Arthur, koning voor eens en ooit* van T.H. White overgenomen heeft. De dichter neemt deze methode van stofvinding zelf op de hak. Het tot op zekere hoogte poëtische gedicht 'Foutmeldingen', een hoogtepunt in de bundel, begint met de regel: 'Vandaag zie ik in alles poëzie, of ik nu wil of niet', waarna een aantal inspiratiebronnen en readymades volgen.

Ik klap de laptop dicht en blader door een krant:
'Het meisje van Yde, tweeduizend jaar geleden gewurgd,
komt in Assen tot leven in een gouden hologram.'

Daar kan ik om snikken. Ik ben ook moe, zeg ik erbij.
Maar niemand vraagt om mijn ontroering, zeker het meisje
van Yde niet. En het heeal, vrees ik, laat alles koud.

Mijn moeder zegt dat ik voor het geluk geboren ben.
Daar houd ik me aan vast.

In de 'Brief uit de eerste dagen' schetst Heytze een dystopisch visioen van het verloop van de coronacrisis. In deze brief komt een aantal bekende zaken voor: 'We hielden kantoor in slaapvertrekken', we herontdekten 'kelders en conserven'. Tot zover niets wat niet uitgekomen is. Maar het wordt

INGMAR HEYTZE
MET WAT GELUK
PODIUM,
AMSTERDAM, 2022
56 P. / € 20,99

allengs gekker: er wordt een moord beraamd op de premier, de koning vlucht naar Rottumerplaat en de minister van Economische Zaken 'begon te hoesten en verklaarde / "Ik heb er zelf voor gekozen om adem te gaan halen, geen medelijden / graag.'" Het pessimisme is echter strak ingesnoerd in de bundel, want aan het eind van de brief draait de dichter alweer bij: 'Bijna niets zal gaan / zoals ik schreef maar zoals ik het terug wil lezen: we kwamen erdoor, / we deden wat we konden, we pasten op elkaar.'

In 'Vogels, vissen' kan Heytze in de eerste strofe kort zijn over de nadelen van de coronacrisis. Negeer het nieuws even, sla de krant dicht. We horen toch niets nieuws. In de tweede strofe beschrijft hij zijn angsten en wat hij door het virus moet laten. De derde strofe noemt alle voordelen van de pandemie op: schoner water in Venetië, zingende vogels in Wuhan. De vierde strofe blinkt uit door de beknopte stoïcijnse levenswijshouding: 'De kunst van leven blijft altijd dezelfde: ongevraagd komen, / ongewild gaan, intussen doen wat je het liefste doet, / vrede sluiten met je lot.' Voordat de lezer te optimistisch wordt, waarschuwt de dichter in de laatste regel: 'wij zijn een virus dat een virus heeft gekregen.'

Regelmatig heeft Heytze het over de aarde en de kosmos, en het kan bij vlagen beklemmend worden: 'Ruimte en tijd raken op, // dijen uit, wij worden groter en kleiner tegelijk. [...] de wereld heeft ons nergens voor nodig'. De kosmos van Heytze is volstrekt onverschillig, zoveel is duidelijk. 'Ik ben hier / niet de directeur, zelfs geen suppoost – // meer een toerist op safari door een rommelige / kosmos waar ik nog geen fractie van

zal zien.' Dit alles laat de spreker in de gedichten niet koud: 'Soms waren we bang', zegt hij, 'maar bang blijf je / geen leven lang.' Het enjambement is veelzeggend. Er spreekt een zekere vertwijfeling uit de gedichten, maar het optimisme heeft de overhand.

Zo dicht de dichter eerst over de angst voor verlies: 'Ik ben net zo bang als jij, net zo bezorgd voor iedereen / die ik niet missen kan.' Maar als dat verlies zich toch voordoet, weet hij hoe hij er, stoïcijns, mee om moet gaan:

De doden zijn geen rugzak
die steeds voller wordt
om rond te slepen.

Zij zijn de splinters
die je uitdrijft door te leven.

Optimisme is dus niet altijd het goede woord, maar volharding en realisme vallen de sprekers in de gedichten niet te ontzeggen. In de eigen woorden van de dichter: 'Ik word voor zacht en goed versleten. / Mijn vriend weet beter.'

De sprekers in de gedichten roepen de lezer op om dingen zo nodig los te laten, want dat moet nou eenmaal in het leven. In het gedicht 'Vroeger' wordt ervoor gewaarschuwd om niet te zeer aan het verleden te hechten. De burens hebben een 'nestje met vroeger', en dat heeft catastrofale gevolgen: 'een verschrikkelijke dood – stikken in een verleden / dat je nietsvermoedend in huis hebt gelaten'.

De titel van de bundel is het antwoord op degenen die verzuchten: 'hoe komt het ooit nog goed?' *Met wat geluk*. Heytze kan lichtvoetig en gevat zijn, maar het ontbreekt beslist niet aan diepte. De poëzie getuigt van een existentialistische, stoïcijnse levensfilosofie, die nergens bitter of pessimistisch wordt. Ook de metaforen en beelden zijn origineel; je wilde dat je ze zelf had bedacht. Om die reden doet de poëzie van Heytze soms aan die van Ester Naomi Perquin denken, en dat is een groot compliment voor beiden.